» solius fornicationis causâ à viro suo uxorem separari jubeat. Sicut ergo si aliqua, cujus vir putaretur defunctus, alicui copularetur, & qualibet occasione interveniente, ab ejus consortio discederet, quamvis judicio Ecclesiæ cogatur redire ad eum, quem reliquerat; tamen si post triennium, virum, qui mortuus putabatur, redire contigerit, priora conjugia [d] redintegrabuntur: sic cùm deprehenduntur non fuisse consanguinei, qui causâ consanguinitatis ab invicem separati sunt, prioris consortii fœdera sunt reparanda.

[d] Vide *sup. cùm per bellicam*, XXXIV. *q.* 1. & 2. *2. Pars.*

§. 1. Quòd autem quæ illicitè admittuntur, vel admissa inveniuntur, corrigenda sint; vel quòd sententia etiam Romanæ Sedis in melius commutari valeat; autoritate Hilarii Papæ, & Nicolai monstratur. Ait namque

III. HILARIUS Episcopus Urbis Romanæ Synodo præsidens [1], *cap.* 4. [an. 465. *Romæ.*]

Corrigendum est, quod illicitè admittitur, aut à Prædecessoribus admissum invenitur.

[e] Deusdedit, *p.* 1. Polyc. *l.* 4. *tit.* 20. Ansel. *l.* 6. *c.* 157. [f] *al.* in aliquo.

QUod quis [e] commisit illicitè, aut à Prædecessoribus [2] suis invenit admissum, si proprium periculum vult vitare, damnabit. Nos enim in nullo volumus severitatem ultionis exercere: sed, qui in causis Dei, vel [3] contumaciâ, vel aliquo [f] excessu deliquerit, aut ipse, quod perperam fecit, abolere noluerit; in se, quidquid in alio non resecaverit, inveniet. Quod, ut deinceps possit tenaciùs custodiri, si placet [4], sententias, causas [5], & subscriptiones proprias, omnes [6] commodate, ut Synodali judicio aditus claudatur illicitis.

¶ PITH. [1] *Præsidens.*] Abest in V. C.
[2] *Prædecessoribus.*] 2. V. C. *Decessoribus.*
[3] *Vel.*] Abest in V. C.
[4] *Placet.*] Add. 2. V. C. *omnes.*
[5] *Causas.*] Deest in V. C.
[6] *Omnes.*] Delet V. C.

IV. *Item* GREGORIUS. [imò Nicolaus I. an. 867. *Romæ in Germaniam.*]

Secundùm suæ conditionis tenorem Apostolica valet mutari sententia.

[g] Deusdedit, *ibid.* Polyc. *l.* 5. *tit.* 6. Ansel. *l.* 2. *c.* 69.

APostolicæ Sedis [g] sententia, tantâ semper consilii moderatione concipitur, tantâ patientiæ maturitate decoquitur, tantâque deliberationis gravitate profertur, ut retractatione non egeat; nec immutari necessarium ducat, nisi fortè sic prolata sit, ut retractari possit, vel immutanda secundùm præmissæ tenorem conditionis existat.

¶ CORR. ROM.] Apud Anselmum & Polycarpum citatur ex Epistola Nicolai Papæ ad Regem Carolum. Extat in codice sæpè memorato Monasterii Dominicanorum in Epistola Nicolai, quæ inscribitur ad Ludovicum Regem; & in altera ejusdem ad Episcopos omnes in regno Ludovici, quæ incipit, *Gaudemus.*

V. *Item* INNOCENTIUS Papa, *Epist.* 22. ad Episcopos Macedoniæ. [an. 414. *Romæ in Macedoniam.*]

A Prædecessoribus damnatos, aliorum supplicationibus in pristinum statum Apostolica reformat Ecclesia.

[h] Polyc. *l.* 5. *tit.* 6.

VEniam [h] nunc ad Maximum α Photinum, quasi ad [7] quoddam thema: & (quod mihi anxium est ac difficillimum) Majorum meorum revolvam sententias. Fuerat de illo, quoquo pacto (ut ipsi etiam commeministis) aliquid utique gravius constitutum. Verum, quoniam id per rumorem falsum, ut asseritis, subreptum huic Sedi, & elicitum per insidias demonstratis; quia res ad salutem rediit; veniam nos hanc intantum vobis adnitentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus: tantisque vestris assertionibus, vobisque [8] tam bonis, tam [9] charis non dare consensum, omnibus rebus duris durius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione (Fratres charissimi) & sententiâ, ac postulatione Episcopum Photinum habetote (licitum est enim ita constituere, ut deprecamini) & nostram in melius conversam sententiam, labore, vel testimonio vestro compotem vobis β suscipite. Eusthathium verò à me sæpissimè comprobatum nolite expectare ut Diaconi [10] gradu [i] [11] exspolietur. Solicitos enim [k] vos pro salute libenter audio: contra caput, etiam si faciendum sit, non libenter admitto. Cui manum porrigitis, vobiscum porrigo; cui porrigo, mecum porrigite.

[i] *al.* gratiâ. [k] Idem apud Nicolaum ad Episcopos Galliæ.

¶ CORR. ROM. α *Maximum.*] Germana lectio est, *Veniam* [12] *nunc ad maximum quasi quoddam thema Photinum.* Sed ob Glossam nihil est mutatum.
β *Compotem vobis.*] Eadem causa fecit, ne mutaretur. Legendum est enim, *compotes voti* [13].
¶ PITH. [7] *Ad.*] Abest in V. C.
[8] *Vobisque.*] V. C. *vobis.*
[9] *Tam.*] V. C. *tamque.*
[10] *Diaconi.*] *Diaconii*, Crescon.
[11] *Gradu.*] 3. V. C. *gratiâ.*]
[12] *Veniam &c.*] Ita 3. V. C.
[13] *Compotes voti.*] Ita 3. V. C. & Crescon.

VI. *Item* NICOLAUS Papa ad Michaëlem Imperatorem *in Epist.* 7. [an. 865. *Romæ Constantinopolim.*]

Sententiam Romanæ Sedis in melius commutare licet.

SEntentiam [1] [14] Romanæ Sedis non negamus posse in melius commutari; cùm aut sibi subreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum, vel temporum, seu gravium necessitatum dispensatoriè quiddam ordinare decreverit: (quoniam & egregium Apostolum Paulum quædam fecisse dispensatorie legimus, quæ postea reprobasse dignoscitur): quando tamen illa, Romana videlicet Ecclesia discretissimâ consideratione fieri delegerit, non quando ipsa, quæ benè sunt diffinita, retractare voluerit α.

[1] Ansel. *l.* 1. *c.* 75. Ivo, *p.* 5. *c.* 19.

¶ CORR. ROM. α *Voluerit.*] Sic etiam in originali impresso: sed Anselmus, & Ivo habent, *renuerit.*
¶ PITH. [14] *Sententiam.*] Citatur *in cap.* 12. *de sent. & re judic.* & in Cod. Theod. *de in integr. rest.*

VII. INNOCENTIUS Episcopis per Macedoniam constitutis, *Epist.* 7. [c. an. 406. *Romæ in Macedoniam.*]

Cujusque judicium Apostolicæ Sedis autoritas retractare valet.

[m] Polyc. *l.* 5. *tit.* 4. Ansel. *l.* 2. *c.* 28.

GRave [m] non oportuit [15] videri piissimis mentibus vestris cujuscumque retractari judicium: quia veritas sæpiùs exagitata, magis splendescit in luce; & pernicies revocata in judicium, graviùs & sine pœnitentia condemnatur. Nam fructus Divinus est justitiam sæpiùs recenseri.
¶ PITH. [15] *Oportuit.*] V. C. *potuit.*

VIII. *Item* EX LIBRO PONTIFICALI [n]. [c. an. 880. *Romæ.*]

[n] *Dist.* 50. *Joannes Chrysostomus.*

A Prædecessoribus depositi, à Successoribus restituuntur.

[o] Burch. *l.* 1. *c.* 233. Ivo *in Præfat.* Pann. *in præfat. c.* 32.

GRegorius quartus [o] Theodosium, quem Eugenius antecessor ejus Presbyterii honore privaverat, Ecclesiæ Signinæ consecravit Episcopum. Leontius, dum esset Presbyter, depositus fuit: sed postea in Antiochia Patriarcha fuit. Misenum Episcopum à Felice Papa damnatum Gelasius successor ejus & communioni reddidit, & Ecclesiæ restituit suæ.

¶ CORR. ROM.] Hæc eadem ordine tantùm mutato habentur suprà *dist.* 50. *c. Joannes Chrysostomus*, §. *Misenum Episcopum.* Et Caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus ponitur ante *c. grave*, sine nomine Paleæ.

IX.

« GRATIAN. « « «

SIcut ergo sententia Romanæ Sedis in melius commutari valet; sic cujuslibet Ecclesiæ sententia, cùm per subreptionem data cognoscitur, rationabiliter revocari potest.

SI RELICTA ALICUJUS DE PROPRIA COGNATIONE AD SECUNDAS NUPTIAS TRANSIERIT, AN PROLES EX EIS SUSCEPTA POSSIT PERTINGERE AD CONSORTIUM ALICUJUS DE COGNATIONE PRIORIS VIRI.

QUÆSTIO X.

« GRATIAN. « « « « «

DE ea verò, quæ ad secundas Nuptias transit, utrum in eadem affinitate consanguineorum prioris viri remaneat, an soboles ex secundis Nuptiis suscepta consanguineis prioris viri copulari possit, meritò quæritur. De his ita scribit

I. GREGORIUS Papa Venerio Caralitano Episcopo. [c. an. 602. *Romæ in Sardiniam.*]

Affinitas in superstite non deletur.

[a] Hugo de S. Vict. *lib.* 2. *par.* 11. *Sent.* 4. *dist.* 41. Polyc. *l.* 6. *tit.* 4. Ansel. *l.* 10. *c.* 53. Ivo, *p.* 9. *c.* 38. Pann. *l.* 7. *c.* 68. [b] *Luc.* 21. [c] *Genes.* 2.

FRaternitatis [a] vestræ studiosæ sagacitati, frater amande, quas debeo, refero grates. Quoniam quæsisti, quæ debuisti; jucundum me reddidisti. Unde placidè ad inquisita respondeo. Sedem Apostolicam consulere decrevisti, si mulier copula nuptiali extraneo viro conjuncta, cognationi ejus pertineat, si eo defuncto cognatio maneat, vel si sub altero viro cognationis vocabula dissolvantur, vel si susceptæ soboles possint legitimè ad prioris viri cognationis transire copulam. Est enim verbum Domini validum, & forte, est durabile, est immutabile, est perseverabile, non momentaneum, non transitorium. Ait enim per se ipsa Veritas, quæ Deus est, & verbum Dei [b]: *Cælum, & Terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Antequam Deus in carne inter homines appareret, eo inspirante dixit Adam [c]: *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una:* cui non contradixit Dominus. Deinde cùm Veritas oriretur de terra in terram, & visibilis [d] in humanitate appareret; interrogatus est [e], si licitum esset homini uxorem relinquere. Quod prohibens, fieri vetuit; nisi fortè fornicatio excluderet maritalem copulam. Unde protulit statim in

[d] *al.* invisibilis. [e] *Matth.* 5.

medium eamdem ipsam sententiam, quam ante secula manens cum Patre Verbum inspiraverat Adæ, ipse confirmans, quod ipse homo primus protulit [f]: *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Si una caro fiunt; quomodo potest aliquis eorum propinquus pertinere uni, nisi pertineat alteri? Hoc minimè posse fieri credendum est. Porrò [g] uno defuncto, in superstite affinitas non deletur: nec alia copula conjugalis affinitatem prioris copulæ solvere potest. Sed neque alterius conjunctionis soboles placet ad affinitatis prioris viri transire consortium: pro eo, quòd verbum Domini validum est, & forte: &, ut inquiens dixit Propheta [h]: *Verbum Domini manet* [i] *in æternum.* Et alius Propheta [k]: *Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt: statuit ea in æternum, & in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit.* Nam potest per verbum suum, atque præceptum efficere Deus duos carnem unam, id est, masculum & feminam: qui innumeram multitudinem utriusque sexûs non destitit secum facere unum, sicut per se Veritas dixit [l]: *Non pro his tantùm rogo, sed etiam pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Si quis ergo temerario & sacrilego ausu in defuncto quærit propinquitatem extinguere, vel sub altero affinitatis vocabulo dissipare, vel suscepta sobolem alterius copulæ, propinquitati prioris credit legitimè sociari; hic negat Dei verbum validum esse, & forte: & qui tam facilè, & tam velociter quærit dissolvere; hic non credit verbum Dei in æternum permanere. Conjice terram ex quatuor locis magna intercapedine à se distantibus: & confectam, & conglutinatam finge cujuscumque figuræ, vel immensitatis corpus volueris; numquid erit humanum ingenium, quod ipsas quatuor partes ab invicem valeat segregare, ut unaquæque per se possit agnosci? Sic à quatuor avis duo conjiciuntur in unum: & de duobus fit una concreatio. Hanc similitudinem de quatuor elementis, unde concreatus est homo, colligere potes; si eorum unamquamque speciem, quæ in multis divisionibus partita est, per discretas inter se partes assignaveris. Fit idem in metallis; hoc etiam in liquoribus: probat etiam in coloribus Pictor, qui sequitur arte naturam, colores admiscendo α, ex visibilibus fucis corpora fingens.

[f] *Matth.* 19. [g] *al.* Nam. [h] *Esa.* 40. [i] *al.* stabit. [k] *Psal.* 148. [l] *Joan.* 17.

¶ CORR. ROM. α *Admiscendo.*] In Polycarpo, & apud Anselmum, unde præcedentia verba sunt restituta, hoc loco lic legitur, *fucis miscendo colores, ex invisibilibus corpora fingens. Sed ne Domini constitutio, &c.* multa enim apud ipsos sequuntur.

II. *Item* INNOCENTIUS Papa. [fortè c. an. 410. *Romæ.*]

Soboles ex secundis Nuptiis genita, consanguineis prioris viri copulari non debet.

SI cujus patruus, vel avunculus uxoratus obierit, & illa virum alium posteà duxerit, & filios, filiásve ex illo genuerit; cum his, omnibus modis commisceri prohibemus: quia vir & mulier una caro sunt.

III. *Item* EX ROMANA SYNODO. [fortè c. an. 406. *ibid.*]

De eodem.

SI qua mulier ad secundas Nuptias transierit, & ex eis sobolem genuerit; nullo modo potest ad consortium cognationis viri prioris pertingere.

IV. *Item* HYGINUS Papa. [c. an. 154. *ibid.*]

De eodem.

[m] *Sent.* 4. *dist.* 41.

SI qua mulier [m] transierit ad secundas Nuptias, & ex eis prolem habuerit; ipsa proles non potest se copulare cognationi prioris viri usque ad quartam generationem.

V. *Unde* INNOCENTIUS Papa. [c. an. 410. *ibid.*]

De eodem.

[n] Ansel. *l.* 10. *c.* 6.

SI qua mulier [n] ad secundas transierit Nuptias, & filios, & filias ad secundum maritum genuerit; debere eas nepotibus prioris mariti conjungi, sancta Romana Synodus prorsus inhibuit.

CAUSA XXXVI.

GRATIAN. „ „ „ „ „ „ „ „

FIliam cujusdam ignorante patre quidam muneribus illexit, & ad convivium invitavit: finito convivio, juvenis virginem oppressit. Quo comperto à parentibus, juveni traditur puella, ac more nubentium à juvene dotatur, & publicè in uxorem ducitur.

I. Quæritur primò, an ille raptum admiserit.

II. Secundò, an rapta raptori nubere possit, patre assensum præstante.

AN RAPTUM COMMISIT QUI VIRGINEM OPPRESSIT.

QUÆSTIO I.

« GRATIAN. « «

QUòd autem ille raptum admiserit, multorum autoritate probatur. Ait enim

I. ISIDORUS lib. 5. Etymol. *c.* 26. [c. an. 630. *in Hispania.*]

Quid sit Raptus.

[a] XXVII. *q.* 2. *raptus.* Ivo, *p.* 8. *c.* 26. Pann. *l.* 6. *c.* 52. [b] ex Servio *in* 4. Æneid. [c] XXVII. *q.* 2. *Lex illa.* In Cod. Theod. *lib.* 9. *tit. de raptu virg. l.* 1. Extrà *de raptor. c. cùm causâ.* Polyc. *l.* 6. *tit.* 4. Ansel. *l.* 10. *c.* 9.

RAptus [a] quoque illicitus coitus à corrumpendo est dictus: unde qui raptu potitur, stupro fruitur.

¶ CORR. ROM.] Ivo habet ferè ut Gratianus hic, & suprà XXVII. *q.* 2. *c. raptus*: nec multò aliter Pannormia. In codice Isidori impresso sic legitur: *Stuprum raptus propriè est illicitus coitus, à corrumpendo dictus.* Unde Virgilius, *rapto potitur*, id est [b], *stupro fruitur.*

II. *Unde* GELASIUS Papa. [c. an. 494. *Romæ.*]

Ubi Raptus admittitur.

« GRATIAN. « « « «